

Piotr LOTARSKI

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ROZWÓJ KOMPONENTU MILITARNEGO HEZBOLLAH W XXI WIEKU W KONTEKŚCIE KONFLIKTU LIBAŃSKO-IZRAELSKIEGO

Abstrakt:

W opracowaniu przedstawiono genezę i rozwój komponentu militarnego Hezbollah. Omówiono problematykę wzrostu możliwości bojowych, wyposażenia i uzbrojenia, oraz wykorzystania najnowszych technologii wojskowych. Podano przykłady użycia oddziałów Hezbollah w Libanie w wojnie lipcowej 2006 roku oraz w wojnie domowej w Syrii. Na tym tle sformułowane zostało pytanie: Jakie są skutki i konsekwencje rozwoju militarnego Hezbollah w obliczu kontynuacji konfliktu libańsko-izraelskiego? Z analizy wynika, że wzrost potencjału liczbowego i jakościowego Hezbollah jest wprost uzależniony od Iranu. Zgromadzony arsenał uzbrojenia, zdobyte przez bojowników doświadczenie bojowe, pozwala na ostrzał Izraela z ukrytych stanowisk ogniowych oraz prowadzenie walk obronnych na terenie Libanu. Ruch Oporu Islamskiego nie jest jednak w stanie prowadzić regularnej walki z siłami lądowymi na terenie Izraela, ze względu na brak ciężkiego uzbrojenia, lotnictwa, śmigłowców bojowych. Możliwe jest prowadzenie nieregularnych działań zbrojnych, z zastosowaniem metod walki partyzanckiej. Hezbollah i jego siły zbrojne są narzędziem w rękach Iranu, stanowiąc znaczący element w walce o obszar tzw. Szyckiego Półksiężycy. Rozmieszczenie oddziałów wojskowych na granicy z Izraelem, umożliwia prowadzenie bezpośredniej walki z tym śmiertelnym wrogiem Iranu. Dlatego też państwo irańskie będzie dążyło, pomimo problemów ekonomicznych, do wspierania Partii Boga. Pomyślny dla Iranu wynik wojny w Syrii (utrzymanie Assada przy władzy), pozwala na kontynuację działań zbrojnych przeciwko Izraelowi.

Słowa kluczowe: Iran, Izrael, Liban; Partia Boga, terroryzm międzynarodowy, wojna.

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo w Libanie i jego najbliższym sąsiedztwie uzależnione jest od wielu czynników wewnętrznych oraz procesów o zasięgu regionalnym i

globalnym. Do najważniejszych z nich należą położenie geograficzne, specyficzny system społeczno-polityczny i gospodarczy, relacje z Iranem, Izraelem, Syrią, USA i Arabią Saudyjską, układ sił w regionie i oddziaływania mocarstw światowych. Główne zagrożenia bezpieczeństwa Libanu wynikają ze słabości struktur państwowych, rozbitcia politycznego, podziałów religijnych i problemów gospodarczych. Sytuację dodatkowo komplikuje obecność liczącej ponad 1,5 mln rzeszy uchodźców wojennych, korupcja, konflikt zbrojny z Izraelem trwający od 1948 roku, oraz działalność krajowych i zagranicznych organizacji terrorystycznych.

Jedną z najbardziej znanych organizacji wpływających na stan bezpieczeństwa w Libanie jest Ruch Oporu Islamskiego (ROI, zwany także Muzułmańskim Ruchem Oporu) - wojskowa część arabskiej, szyickiej organizacji Hezbollah (Partia Boga). Partia ta odgrywa coraz większą rolę w polityce Libanu, stanowiąc znaczącą siłę w parlamencie oraz rosnącą w rządzie. Partia Boga kontroluje prawie połowę terytorium Libanu. Przekształciła się z małej, stricte terrorystycznej organizacji, jaką była w latach 80. XX w., w poważną siłę polityczno-militarną. Hezbollah uznawana jest za organizację terrorystyczną przez Izrael, Kanadę, Ligę Państw Arabskich, USA i Wielką Brytanię, natomiast Australia, Nowa Zelandia i Unia Europejska uważają za taką tylko Ruch Oporu Islamskiego.

ROI to poważna i wzrastająca siła militarna kontrolowana przez Iran, która umożliwiła już w 2006 roku skuteczne przeciwstawienie się armii izraelskiej. Obecnie, po podwojeniu stanu liczebnego i wyposażeniu w nowoczesne uzbrojenie, stanowi duże zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa Izrael. Rodzi się więc pytanie o możliwe konsekwencje rozwoju militarnego Hezbollah w obliczu kontynuacji konfliktu libańsko-izraelskiego?

Przebudzenie szyitów w Libanie

W Libanie szyici stanowili dużą, marginalizowaną i biedniejszą część społeczeństwa, zamieszkującą z reguły tereny wiejskie, głównie w Dolinie Bekaa w południowym Libanie, a także na południu Bejrutu. Proces przebudzenia ludności szyickiej trwał kilkadziesiąt lat. Osobą, która najbardziej wpłynęła na stworzenie politycznej reprezentacji szyitów w Libanie, był irański duchowny Musa Sadr, przyjaciel ajatollaha Chomeiniego. Przybył on do Libanu na stałe w 1959 roku i poprzez swoją działalność, szczególnie podczas kolejnych starć zbrojnych w tym kraju, stopniowo jednoczył społeczność szyicką pod hasłami obrony jej praw. Wojna domowa rozpoczęta w 1975 roku przyczyniła się do powstania pierwszej milicji szyickiej Amal (Libańskie Siły Oporu, Nadzieja). Milicja ta otrzymywała pomoc militarną od Organizacji Wyzwolenia Palestyny (OWP), walcząc wspólnie przeciwko oddziałom chrześcijańskiej Falangi i innym ugrupowaniom. Syryjska okupacja części Libanu rozpoczęta w 1976 roku przyczyniła się do wygaszenia strac zbrojnych w Bejrucie i wschodnim Libanie,

jednakże południowy Liban nadal był bazą wypadową fedainów OWP, wykorzystywaną do prowadzenia akcji terrorystycznych w Izraelu. Musa Sadr zaginął w Libii pięć miesięcy po rozpoczęciu w 1978 roku izraelskiej operacji wojskowej *Litani* prowadzonej przeciwko OWP. Ogłoszono go męczennikiem, a zdarzenia takie jak wojna domowa, izraelska inwazja, wybuch rewolucji islamskiej w Iranie w 1979 roku oraz wysoki przyrost naturalny ludności przyczyniły się do wzrostu znaczenia szyitów w Libanie (Jaber, 1999, s. 18-21).

Operacja *Litani* okazała się nieskuteczna, dlatego Izrael dokonał inwazji na Liban w 1982 roku. Operację nazwano Pokój dla Galilei, lub pierwszą wojną libańską. Podczas tej wojny Izraelczycy z powodzeniem walczyli z OWP, armią syryjską i innymi ugrupowaniami muzułmańskimi. W czasie tego konfliktu okazało się także, że wspólnym przeciwnikiem szyitów, Izraelczyków i libańskich sunnitów, była świecka OWP. Po wycofaniu większości oddziałów fedainów palestyńskich do Tunezji mieszkańcy południowego Libanu początkowo akceptowali izraelską obecność. Plany Tel-Awihu na pozostanie wojsk izraelskich i utrzymanie kontroli nad południowym Libanem nie powiodły się. Obszar kontrolowany był przez zdominowaną przez chrześcijan tzw. Armie Południowego Libanu (APL, początkowo zwaną Armią Wolnego Libanu), co powodowało wzrost niechęci do Izraelczyków, a potem wrogość i chęć stawienia zorganizowanego oporu w obronie własnego państwa (Jaber, op.cit. s. 21).

Powstanie i misja Hezbollah

Hezbollah tworzono stopniowo, w pierwszym etapie zakładając struktury organizacyjne w Dolinie Bekaa, następnie w południowej części Bejrutu. Najdłużej trwała ekspansja na południu zajętych przez wojska izraelskie i ich sprzymierzeńców. Nazwę organizacji ustalił ajatollah Chomeini. Jednocześnie, zgodnie z ideą rozszerzania islamu, otrzymała ona wsparcie w postaci instruktorów, tj. około 1500 członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej - KSIRI (Pasdaran), a także broni i sprzętu, przekazywanego poprzez Syrię i port w Bejrucie. Dzięki tej pomocy doprowadzono do utworzenia w latach 1983-1985 stałych struktur Partii Boga (Jaber, op.cit.; Ożarowski 2011, s. 39-47).

Za głównych twórców Hezbollah przyjmuje się przywódców religijnych Subhi At-Tufajli oraz Abbasa al-Musawi. Szajcha Muhammada H. Fadlallaha uznaje za głównego ideologa szyitów w Libanie. Ahmed Kan'ani z KSIRI przyczynił się do utworzenia pierwszej jednostki bojowej w Dolinie Bekaa, w rejonie miasta Baalbek, a do wzrostu liczebności bojowników doprowadził szajch Hassan Nasrallah, późniejszy przywódca partii Boga, organizując rekrutację w Bejrucie (Ożarowski 2011, s. 41).

Początkowo głównym celem organizacji był opór przeciwko armii izraelskiej i APL. Za strategiczny cel uznano likwidację wpływów Zachodu w

Libanie. Opór szybko stał się widoczny na arenie międzynarodowej. Szerokim echem odbiły się samobójcze zamachy terrorystyczne na ambasadę Stanów Zjednoczonych w Bejrucie oraz bazy wojsk amerykańskich i francuskich (*Multinational Force in Lebanon*, MFL) w 1983 roku, w wyniku których zginęło kilkaset osób.

Na terenach okupowanych Hezbollah i inne grupy prowadziły mało skoordynowane walki z Siłami Obronnymi Izraela Cahal (hebr. *Cama ha-Hagana le-Jisra'el*, *Cahal*; ang. *Israel Defence Forces*, IDF). IDF wykorzystywał akcje zbrojne bojowników jako pretekst do prowadzenia ostrzału miejscowości podejrzanych o współpracę z terrorystami, dokonywania aresztowań duchownych i osób najbardziej poważanych w lokalnych społecznościach. Okupacja Libanu zakończyła się w czerwcu 1985 roku wycofaniem wojsk izraelskich¹, jednakże w południowej części Libanu, przy granicy z Izraelem, utworzono strefę buforową, o szerokości 5 do 15 km. Operowały tam siły ONZ wprowadzone do Libanu w 1978 roku (UNIFIL, *United Nations Interim Forces in Lebanon*) oraz oddziały APL wspierane przez Izrael. W strefie tej rozpoczęto budowę umocnień granicznych, wyposażonych w system zabezpieczeń technicznych, utrudniających przekroczenie granicy. Pomimo tego granica izraelsko-libańska nie stała się bezpieczna. Część bojowników palestyńskich powróciła do strefy przygranicznej, a do walk z armią izraelską włączyły się bojówki Hezbollah wspierane przez Iran, przy poparciu Syrii. Podpisany 17 maja 1983 roku (nieratyfikowany) traktat pokojowy między rządami Libanu i Izraela, zerwany został rok później przez stronę libańską. Znaczne straty wojsk Izraela, sięgające kilkuset zabitych i tysiący rannych żołnierzy, poniesione koszty wojny oraz osłabienie gospodarcze spowodowały potępienie wojny przez społeczeństwo izraelskie. Po raz pierwszy też odnotowano w Izraelu odmowy pełnienia służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy w jednostkach skierowanych do walki w Libanie, czyli poza terytorium kraju (Bensimon, Errera, 2000, s. 183).

Do 1992 roku Hezbollah tworzył i scalal struktury wojskowe, które prowadziły walkę z grupami sunnickimi oraz z wojskami izraelskimi. W tym czasie rozbudowano wywiad i rozpoznanie, rozpoczęto planowanie akcji bojowych, ograniczając straty wśród bojowników. Do najczęstszych metod prowadzenia walki zaliczyć należy akcje samobójcze z użyciem pojazdów, porwania, przetrzymywanie zakładników, działania typu partyzanckiego. Organizowano wypadki na terytorium Izraela, stosując zasadzki na małe oddziały wojskowe, podkładano przy drogach ładunki wybuchowe i bomby-pułapki. ROI, jako odłam wojskowy, uzyskał swoistą autonomię decyzyjną, co ułatwiło jego dowódcom szybkie i skryte planowanie działań wojskowych bez koordynowania ich z decyzjami władz politycznych. Osiągnięto także sukces w organizowaniu tajnej łączności, projektowaniu min i ładunków wybuchowych

---

¹ Syria również wycofała z Libanu około 10 tys. żołnierzy (Zdanowski, 2010, s. 414).

uniemożliwiających ich rozbicie. Opracowano zasady maskowania i wtapiania się w krajobraz. Liczbę bojowników w tym czasie ocenia się na około 5 tys. Bardzo ważne było otrzymanie poparcia ludności cywilnej, co poprawiało morale bojowników (Jaber, op.cit., s. 39-40).

Od 1992 roku, po zabiciu przez wywiad izraelski Abbasa al-Musawiego, organizacji przewodniczy Hassan Nasrallah. Strategicznym celem Hezbollah jest rozwój polityczny i wojskowy, umacnianie wpływów w Libanie, usunięcie zachodnich wpływów z tego kraju oraz Bliskiego Wschodu, zniszczenie Izraela, ustanowienie islamskich rządów w Libanie i na terytoriach palestyńskich.

Konflikty zbrojne w Libanie po 1990 roku

Utworzenie strefy buforowej w południowym Libanie nie przyczyniło się do ograniczenia liczby ataków przeciwko Izraelowi, których Hezbollah przeprowadził w latach 1985-1989 około 100. Natomiast w okresie 1990-1995 liczba akcji zbrojnych wzrosła do ponad 1 tys. Dane te wskazują na bezsilność wojsk izraelskich oraz sił UNIFIL. Przeciwko oddziałom Partii Boga Izrael przeprowadził po 1992 roku kilka dużych operacji wojskowych. Pierwsza z nich, pod nazwą *Odpowiedzialność (Accountability)*, znana w Libanie jako *wojna siedmiodniowa*, przeprowadzona została w dniach 25-31 lipca 1993 roku. Była ona izraelską odpowiedzią na ataki bojowników Hezbollah, a za główny cel przyjęto zmuszenie ludności cywilnej do ucieczki na północ. Dowództwo izraelskie liczyło, że uchodźcy zwrócą się przeciwko bojownikom, a w następstwie zmuszą rządy libański i syryjski do podjęcia skutecznych kroków w celu ograniczenia ostrzału północnego Izraela. Podczas działań zbrojnych Cahal ostrzelał tysiące obiektów, na skutek czego śmierć poniosło 120 osób cywilnych, 500 odniosło rany, a 300-500 tys. wysiedlono czasowo na północ. Celu operacji nie osiągnięto, doprowadzono także do wzrostu niechęci do Izraela (Ożarowski, op.cit., s. 91-93).

Zasadniczym celem kolejnej operacji, pod kryptonimem *Grona Gniewu* w 1996 r. było zlikwidowanie baz i personelu Hezbollah w Libanie. Lotnictwo izraelskie przeprowadziło wówczas ponad 600 ataków lotniczych i śmigłowcowych, a artyleria zużyła do ostrzału terytorium Libanu 25 tys. pocisków. W wyniku ataków zginęło 154 libańskich cywilów, kolejnych 351 odniosło rany, a 350-500 tys. osób zostało zmuszonych do opuszczenia domów i ucieczki na północ. Także kilku żołnierzy sił UNIFIL odniosło rany podczas pełnienia służby na posterunkach. Podczas operacji doszło do masakry uchodźców w fidżyjskiej bazie sił pokojowych w miejscowości Qana, za co odpowiedzialność ponosi Cahal. Rząd libański oszacował straty materialne poniesione w wyniku tej interwencji zbrojnej na około 1 mld USD. Armia izraelska zakończyła operację po podjęciu zobowiązania przez kierownictwo Hezbollah o wstrzymaniu ostrzału Północnej Galilei (Lotarski, 2017, s. 351-352; Chojnowski, Tomaszewski, 2001, s. 381-382).

Początek XXI wieku oznaczał dla Libanu zakończenie okupacji południa kraju, co wykorzystał Hezbollah, rozmieszczając bojowników przy granicy z Izraelem, w obszarze działania sił UNIFIL. Pomoc otrzymywana z Iranu pozwoliła oddziałom wojskowym Partii Boga rozwinąć potencjał militarny, porównywalny do wojsk rządowych, co ograniczyło możliwości działania rządu libańskiego. Kolejny konflikt z Izraelem, zwany wojną 34-dniową, wybuchł 12 lipca 2006 roku². Ponownie ludność cywilna południa Libanu poniosła duże straty, szacowane na ponad 1 tys. zabitych i 3,8 tys. do 5 tys. rannych. Tym razem blisko 1 mln mieszkańców przesiedlono lub uciekło na północ (Gelvin, 2009, s. 306-307).

Trudnym celem polityki bezpieczeństwa Libanu jest doprowadzenie do implementacji rezolucji RB ONZ nr S/RES/1559 z 2004 roku w sprawie rozbrojenia Hezbollah. Nie został rozwiązany także problem odzyskania kontroli nad obszarem Sheba Farms oraz wodonośnymi obszarami gór Antylibanu zajętych przez Izrael. Polityka prowadzona przez kolejne rządy Libanu wynika z podziałów religijnych i społecznych w ponad 6 mln kraju. Ludność podzielona jest na 18 głównych wyznań, z czego 57,7% stanowią muzułmanie i 36,2% chrześcijanie. Podział ten dopełnia 5,2% druzów, niewielka liczba Żydów, bahaistów, buddystów oraz hinduistów. Państwo libańskie destabilizuje obecność ponad 1,5 mln uchodźców, zgromadzonych po kolejnych wojnach z Izraelem, konflikcie OWP (Organizacji Wyzwolenia Palestyny) z Jordanią oraz wojnie domowej w Syrii. Organizacja powrotu uchodźców do krajów pochodzenia albo skierowanie ich do Europy Zachodniej jest poważnym wyzwaniem dla libańskich władz.

W rezultacie wojny domowej w sąsiedniej Syrii (2011-2019), gospodarka libańska poniosła znaczne straty. Przed wojną w 2011 roku wzrost PKB był bardzo wysoki, wynosząc od 8 do 10%. Obecnie ocenia się go na 1,0% lub poniżej. Głównymi przyczynami tego załamania jest utrata dużego syryjskiego rynku zbytu, napływ uchodźców do Libanu oraz wzrost wydatków na obronność. Sytuację ekonomiczną i społeczną dodatkowo pogorszyła pandemia CoViD-19, oraz sierpniowy (2020) wybuch nawozów sztucznych w bejruckim porcie.

Organizacje terrorystyczne w Libanie

Na terenie Libanu prowadzi działalność wiele organizacji uznawanych za terrorystyczne. Do antyszyickich należą sunnickie Brygady Abdallaha Azzama (AAB), oraz nierozbite pododdziały tzw. Państwa Islamskiego (ISIS). Są one aktywne głównie przy wschodniej granicy oraz w obozie dla uchodźców Ayn al-Hilweh. Jedną z antyizraelskich organizacji działających w Libanie jest Brygada Męczenników al-Aksa (AAMB). Główny cel jej powołania to utworzenie

---

² W literaturze używa się także nazwy *wojna lipcowa* lub *VI wojna arabsko-izraelska*.

państwa palestyńskiego zgodnie z rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 29 listopada 1947 roku. Do najdłużej działających organizacji terrorystycznych zalicza się Front Wyzwolenia Palestyny (PLF) oraz Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny (PFLP), których celem jest ustanowienia świeckiego, marksistowskiego państwa palestyńskiego ze stolicą w Jerozolimie. Obecnie Palestyńczycy rzadko biorą udział w akcjach wojskowych przeciwko Izraelowi.

Organizacją antylibańską i antyszyicką jest z kolei al-Nusrah Front (wywodząca się z al-Kaidy). Tworzy ona sieć powiązań w Libanie, a jej celto ustanowienie regionalnego kalifatu islamskiego. Swoją aktywność skupia na obszarze wschodniej części doliny Bekaa i terenach położonych wzdłuż granicy libańsko-syryjskiej. Aktywny w Libanie jest również Islamski Korpus Strażników Rewolucji, a szczególnie jego część o nazwie Siły Qods (IRGC-QF). Ich cel to wspieranie Hezbollah, a także walka z Izraelem³.

Potencjał militarny Hezbollah w 2006 roku

Skrzydło wojskowe Hezbollah liczyło podczas wojny lipcowej do 20 tys. bojowników. Na tę liczbę składało się około 2,5-3 tys. zawodowych bojowników oraz rezerwiści, wyszkoleni do obsługi prostej broni strzeleckiej i przeciwpancernej, przeznaczeni do walki w obronie własnych miejscowości. Liczba pocisków i rakiet w magazynach Partii Boga wynosiła około 13-14 tys. sztuk. Zasięg rakiet ziemia-ziemia pozwalał na osiągnięcie odległości maksymalnie do 70 km, oprócz pocisków Zelzal 2 o zasięgu do 200 km (tab. 1). Broń ta została dostarczona z Syrii i Iranu. Według *SIPRI Arms Transfers Database* były to zarówno konstrukcje rosyjskie (radzieckie), jak i chińskie, często zmodyfikowane w Iranie. Hezbollah wyposażono również w amerykańskie przeciwpancerne pociski kierowane TOW. USA dostarczyły ich około 1500 szt. do Iranu na początku lat 80-tych XX wieku, w ramach zapłaty za uwolnienie amerykańskich zakładników porwanych w Libanie Ożarowski, op.cit., s. 107).

ROI posiadał w wyposażeniu kilkaset wyrzutni przeciwpancernych pocisków kierowanych (ppk) różnych typów, głównie pochodzenia rosyjskiego. Najwięcej używano starszego typu AT- 3 Sagger (Malutka), sprawdzonych w walce podczas wojny Jom Kippur w 1973 roku (tab. 2). Aby uniknąć ich szybkiego zniszczenia przez wojska izraelskie, wyrzutnie raketowe rozmieszczano w środku wsi i miast, na szczytach wzgórz, w sadach i na południowych stokach wzniesień⁴. Nieliczne i cenne rakiety Zelzal rozmieszczono w okolicach Bejrutu. Były one w stanie osiągnąć cele na wysokości Jerozolimy i Tel Avivu. Pozostałe przydzielono do regionalnych

---

3 CIA, *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/references/terrorist-organizations/>, dostęp: 28.12.2020.

⁴ Brak dokładnych szacunków, co do liczby wyrzutni potwierdza tezę o bardzo słabej aktywności wywiadu izraelskiego po wycofaniu wojsk z południowego Libanu.

dowództw Zachodniego i Wschodniego. Hezbollah wykorzystywał nieliczne bezpilotowe środki latające (UAV) np. Mirsat 1, używając ich do rozpoznania i kierowania ogniem rakiet.

Tabela 1. Rodzaje rakiet ziemia-ziemia w posiadaniu Hezbollah w 2006 roku

Typ rakiet	Zasięg (km)	Masa głowicy bojowej (kg)	Liczba rakiet	Producent/dostawca
Krótkiego zasięgu: 107 mm Katusza 122 mm Katusza 240 mm Katusza	7-40	7	13000	Iran, Syria
Średniego zasięgu: 220 mm Uragan 240 mm Fajr-3 302 mm Kalibr 330 mm Fajr-5	45-70	50-175	ok. 1000	Rosja/Syria Iran Rosja/Syria Iran
Dalekiego zasięgu: 610 mm Zelzal 2	200/210	400-600	5 (12)	Iran

Źródło: opracowanie własne na podstawie - Ożarowski R., *op. cit.*, s. 107; SIPRI Arms Transfers Database.⁵

Tabela 2. Inne rodzaje rakiet będących w posiadaniu Hezbollah w 2006 roku

Typ rakiet	Zasięg (km)	Liczba rakiet/zestawów	Producent/dostawca
Pociski przeciwokrętowe ziemia-woda			
C-802 Noor	120	5	Chiny/Iran
Przeciwpancerne pociski kierowane (ppk)			
AT-3 Sagger (irań. Ra'ad)	3	500	Rosja/Iran
AT-4 Spigot/Fagot	2	brak szczegółowych danych	Rosja/Syria
TOW	3,75	prawdopodobnie kilkadziesiąt szt.	USA/Iran
AT-5 Spandrel/Konkurs	4	50	Rosja/Iran
AT-13 Metys-M	2	50	Rosja/Syria
At-14 Kornet-E	5	50	Rosja/Syria

Źródło: opracowanie własne na podstawie - Ożarowski R., *op. cit.*, s. 107; SIPRI Arms Transfers Database.⁵

System dowodzenia Hezbollah

Dowództwo Hezbollah rozmieszczono w południowym Bejrucie, siły główne w południowym Libanie na południe od rzeki Litani (obszar działania sił UNIFIL), oraz w Dolinie Bekaa. Struktury militarne i bezpieczeństwa podlegają Radzie Najwyższej (Mandzilis al-Markazi). Część militarna (ROI) ma dwie sekcje: rekrutacji i walki (rys. 1). Najliczniejszą częścią jest sekcja walki

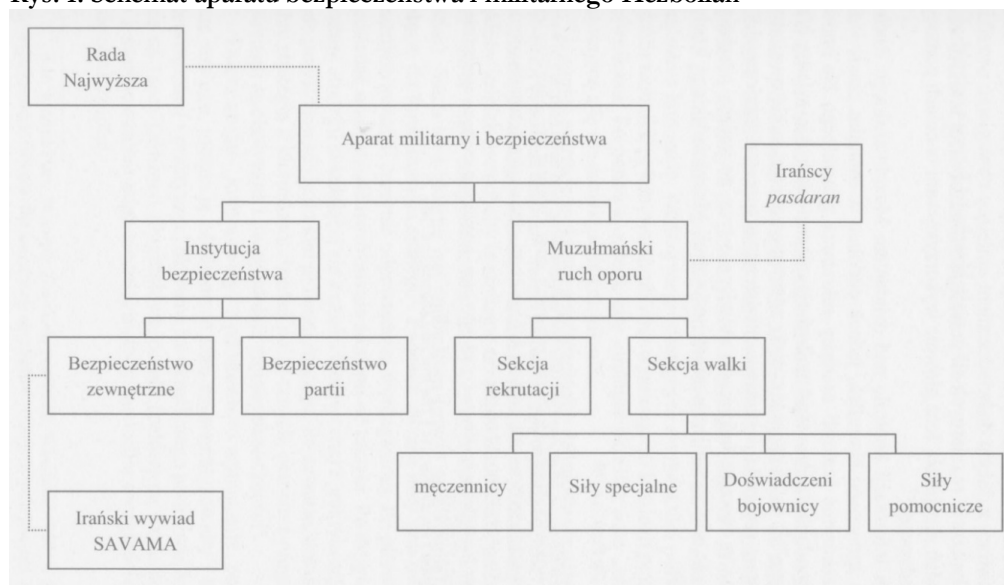
⁵ https://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_trade_register.php, dostęp: 29.12.2020.

podzielona na cztery podgrupy: męczenników, siły specjalne, doświadczonych bojowników, oraz siły pomocnicze (Ożarowski, op.cit., s. 67).

Można także podzielić ROI na komponent operacyjny, wsparcia wojskowego i wsparcia społecznego (Domeradski, 2018, s. 121).

Rys. 1. Schemat aparatu bezpieczeństwa i militarnego Hezbollah

Źródło: R. Ożarowski, *op. cit.*, s. 67.

Doświadczenia z wojny w Libanie w 2006 roku

Wojna w Libanie latem 2006 r. dowiodła militarnej dojrzałości taktycznej Hezbollah, zwłaszcza przeciwko izraelskim siłom pancernym. Analizując poprzednie operacje w Strefie Gazy i Libanie, planiści Hezbollah doszli do wniosku, że w przyszłej wojnie Izrael będzie ponownie wykorzystywał systemy broni precyzyjnej, lotnictwo, oraz artylerię, a ze względu na przewidywane straty osobowe ograniczy użycie sił lądowych (Lindemann, 2010). Planiści Partii Boga planowali kolejne walki, poznając preferowaną przez Izraelczyków taktykę, uwzględniając też urozmaiconą rzeźbę ze stromymi stokami, wyraźnymi grzbietami, głęboko rozciętymi dolinami i licznymi urwiskami. Infrastruktura w południowym Libanie jest słabo rozwinięta, drogi są wąskie i kręte, przebiegają z reguły wzdłuż dolin, co znacząco utrudniało poruszanie się kolumn wojsk lądowych Izraela. Podczas starć z siłami IDF bojownicy Hezbollah wystrzelili łącznie ok. 500 ppk, trafiając w ok. 50 izraelskich pojazdów pancernych, w tym około 30 czołgów Merkava. Jedna trzecia spośród tych czołgów została bardzo poważnie uszkodzona i na trwale wyeliminowana z walki. Hezbollah wykazał się poza tym dużą innowacyjnością w zastosowaniu broni przeciwpancernej, np. celowano w szczyt wieży

czołgowej, gdzie znajdował się dowódca wozu prowadzący obserwację, wysunięty do połowy. Wzmacniając efekty użycia rakiet, część z nich wypełniono metalowymi kulkami, gwoździami, kawalkami metalu. Aby uniknąć wykorzystania przez armię izraelską wsparcia artyleryjskiego i lotnictwa, doprowadzono do walki na małym dystansie. W obawie przed ostrzelaniem własnych sił (tzw. *friendly fire*) Cahal musiał rezygnować z udzielania pomocy walczącym wojskom. W ten sposób niwelowano przewagę techniczną i wyposażenia IDF. W ciągu pięciu tygodni konfliktu Hezbollah wystrzelił na północny Izrael ponad 4 tys. rakiet, średnio 100-200 dziennie. Jeszcze na dzień przed zawieszeniem broni - 13 sierpnia 2006 roku, odpalono w kierunku Izraela około 250 rakiet, co pokazało, że czterotygodniowe bombardowania pozycji szyickich okazały się mało skuteczne. Wojska lądowe Izraela poniosły porażkę, atakując rejony umocnione w miejscowościach Maroun al-Ras, gdzie elitarna jednostka sił specjalnych (Maglan) weszła w okrążenie. Wsparcie w postaci kilku kolumn jednostek pancernych i zmechanizowanych poniosło duże straty od ognia przeciwpancernego. Piechota izraelska po spieszeniu była atakowana z ukrytych stanowisk z pomocą moździerzy i broni maszynowej. Stanowiska ogniowe, bunkry Hezbollah, były dobrze osłonięte zaporami minowymi, co utrudniało manewr pododdziałów izraelskich. Podobnie wpadła w zasadzkę izraelska 401 brygada w Wadi Saluki, gdzie po zatrzymaniu kolumny poprzez zburzenie budynku trafiono 11 z 24 czołgów Merkava Mk 4, kilka z nich niszcząc bezpowrotnie. Pozbawione wsparcia piechoty i lotnictwa załogi czołgów niewiele mogły zrobić podczas tej walki przeciwko dobrze zamaskowanym bojownikom Hezbollah wyposażonym m.in. ppk Metys, RPG-29 czy naprowadzany laserowo ppk Kornet (Hoffman, 2007, s. 37).

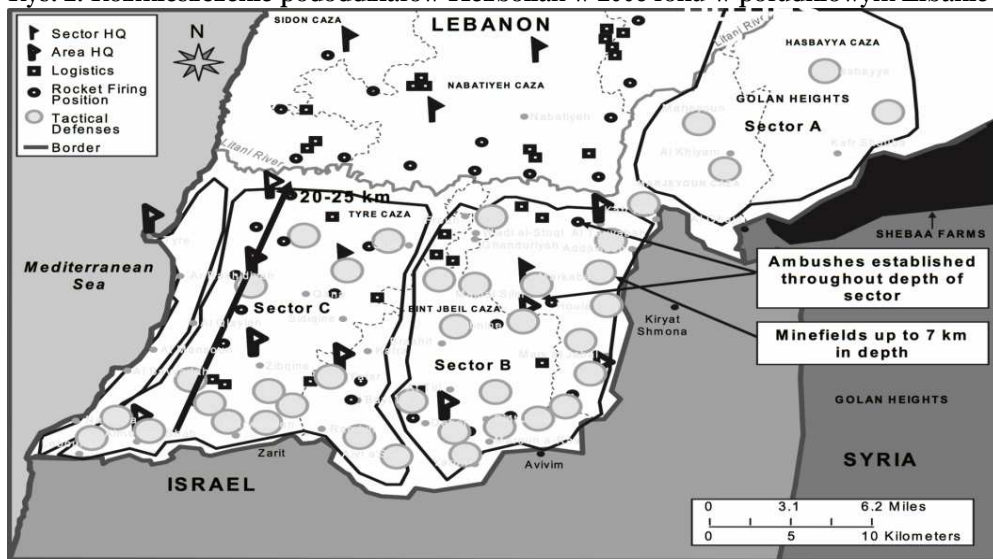
Według obowiązującego w Wojsku Polskim *Regulaminu działań wojsk lądowych* zabezpieczenie inżynieryjne to „*zorganizowane działanie wojsk polegające na przystosowaniu terenu do prowadzenia działań taktycznych*”⁶. Na tym polu sukces Hezbollah w wojnie z Izraelem nie byłby możliwy bez doskonale zaplanowanej i zorganizowanej sieci umocnień i linii obronnych wybudowanych wzdłuż granicy z Izraelem w całym południowym Libanie (rys. 2). Skala rozbudowy inżynieryjnej, zaawansowanie konstrukcyjne, nowoczesne wyposażenie i perfekcyjne maskowanie zaskoczyły Izraelczyków, pomimo prowadzonej stałej obserwacji rozbudowy systemu obrony Hezbollah przy granicy z Izraelem. Nie przewidziano, że bojownicy szyicki zamienią ten obszar w efektywny system obronny, złożony z kilkudziesięciu ufortyfikowanych kompleksów podziemnych, systemów bunkrów, składów amunicyjnych i zaopatrzenia oraz centrów dowodzenia i łączności. Należy dodać, że część z tych umocnień budowano dosłownie pod nosem pododdziałów sił UNIFIL. Bunkry wykuwano w skalistym podłożu, wykorzystując ukształtowanie terenu, układ

---

⁶ Regulamin działań wojsk lądowych, 16.5.0 s. 349, DWLądWewn. 115/2008.

rozpadlin, co chroniło przed rozpoznaniem z powietrza oraz bezpośrednim ogniem lotnictwa i artylerii. Każdy z podziemnych kompleksów Hezbollah posiadał dobrze zamaskowane stanowiska ogniowe dla „katusz” i innych rodzajów broni, chronione, zaminowane wejścia, zabezpieczone poprzez wykorzystanie kamer i czujników. System obrony spowolnił znacznie działania wojsk lądowych, opóźniając lub uniemożliwiając wykonywanie rajdów, a umożliwiając kontynuowanie własnych ataków raketowych. Ważnym jego zadaniem było powodowanie jak największych strat osobowych, które osłabiały wojska IDF oraz wpływały na opinię publiczną w Izraelu. Bojownicy wyszkoleni byli także w koordynowaniu ognia raketowego i moździerzowego, kierowaniu ogniem pośrednim. Profesjonalnie rozmieszczali miny i improwizowane ładunki wybuchowe (IED, *improvised explosive device*) w celu zatrzymania izraelskich wojsk pancernych i zmechanizowanych i umożliwienia oddziałom ROI ześrodkowania ognia bezpośredniego oraz pośredniego na zatrzymanych kolumnach (Polak, Joniak, Paździorek, 2011, s. 160-163).

Rys. 2. Rozmieszczenie pododdziałów Hezbollah w 2006 roku w południowym Libanie

Źródło: Matthews M., 2007. *We Were Caught Unprepared: The 2006 Hezbollah-Israeli War*, Fort Leavenworth s. 20.⁷

Skuteczny okazał się również system dowodzenia i kierowania C2 (Control/Command) oparty głównie na łączności przewodowej. Jednocześnie jednostki rozpoznawcze Hezbollah były w stanie podsłuchiwać izraelską łączność radiową, czy też telefony komórkowe żołnierzy. Te same źródła

⁷ <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/combat-studies-institute/csi-books/we-were-caught-unprepared.pdf>, dostęp: 20.10.2018.

wskazywały, że umocnienia obronne Hezbollah budowano na podstawie irańskich oraz północnokoreańskich doświadczeń. Szczególną pomoc nieśli instruktorzy KSIRI. Do największych osiągnięć zaliczono budowę tunelu o długości 25 km. Hezbollah odniósł także sukcesy na polu wywiadowczym i kontrwywiadowczym (ang. *counter-signals intelligence* - C-SIGNET, ang. *human intelligence* - HUMINT). W latach 2000-2006 współpracując z oficerami wywiadu armii libańskiej, udało się unieszkodliwić izraelską agenturę w południowym Libanie. Przekazywano także fałszywe informacje do Izraela na temat położenia stanowisk ogniowych, co powodowało w wielu przypadkach, że IDF uderzał na cele pozorne, makiety stanowisk ogniowych, wyrzutni rakiet itp. (Denoeł, 2013, s. 172-177).

Kolejny sukces odniósł Hezbollah w obszarze medialno-propagandowym. Wykorzystano w pełni siłę środka informacyjno-propagandowego. Przekonano szyitów i resztę społeczności libańskiej oraz muzułmanów na całym świecie o słuszności podejmowanych działań, o znaczeniu wojny jako elementu walki z najeźdźcą. Szczególną rolę odegrała szyicka stacja telewizyjna al-Manar, której działalność miała duże znaczenie dla losów wojny z Izraelem. Przewidziano, że Izrael za wszelką cenę będzie chciał zniszczyć siedzibę telewizji i jej nadajniki naziemne. Przygotowano wcześniej ukryte zapasowe nadajniki, które pozwoliły stacji na ciągłe nadawanie pomimo ataków izraelskich. Odnotowano jedno przerwanie sygnału na dwie minuty, co było ogromnym sukcesem. Przygotowując się do wojny cybernetycznej, powołano grupy informatyków, którzy pod kierownictwem Alego Ajuba przygotowali strony internetowe Hezbollah, zabezpieczając je jednocześnie przed atakiem hakerów. Prowadzono także ataki na izraelskie strony internetowe i portale informacyjne m.in. ministerstwa obrony (Ożarowski, op.cit., s 117-121).

Hezbollah podczas wieloletnich przygotowań do konfliktu z Izraelem wziął pod uwagę specyfikę terenu. Liban to kraj górzysty, jednakże w południowej części kraju, na obszarze kilkunastu kilometrów od granicy izraelskiej, dominują łagodne wzniesienia charakterystyczne dla obszaru całej Galilei. Do tych uwarunkowań ukształtowania terenu ROI dostosował taktykę walki. Głównym jej założeniem było wciąganie jednostek pancernych i zmechanizowanych do walki na trudnym terenie w taki sposób, aby zminimalizować możliwości manewrowania wojsk izraelskich. Realizacji tej taktyki sprzyjać miało prowadzenie walk na małej przestrzeni. Trudny do wykonania manewr pododdziałów w warunkach górskich zastąpiono manewrem ognia i zaporami oraz dużą ilością wcześniej przygotowanych zasadzek, wykorzystując przygotowane przez kilka lat systemy umocnień składających się z

bunkrów, magazynów, tuneli wykutych w skałach, ukrytych stanowiskach ogniowych dla snajperów itp.⁸

Dlatego nie zaskakują stwierdzenia spotykane w literaturze, że Izrael nie dysponował dobrym rozpoznaniem terenu południowego Libanu. O ile dotyczy to ukształtowania omawianego terenu, trudno uznać takie informacje za w pełni wiarygodne, zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę działalność żołnierzy izraelskich na tym terytorium, począwszy od 1978 roku. Izrael na pewno dysponował też dokładnymi mapami. Ze słabym rozpoznaniem przez Izrael można zgodzić się, rozpatrując to w kategorii znajomości rozmieszczenia fortyfikacji i stanowisk obronnych Hezbollah. Był to efekt trudności, jakie miały izraelskie służby wywiadowcze, szczególnie wywiad wojskowy Aman, w pozyskiwaniu informatorów w Libanie. Stało się tak w wyniku skutecznych działań kontrwywiadu Partii Boga.

Sukcesem militarnym i propagandowym okazało się użycie drugiego dnia wojny dwóch rakiet C-802 Noor (tab. 2), z których jedna poważnie uszkodziła izraelską korwetę raketową „INS Hanit”. Sukces ten transmitowano w kontrolowanej przez Hezbollah telewizji Al-Manar. Istnienie tych rakiet oraz ich liczba nie została rozpoznana przez wywiad izraelski. Podczas działań wojennych w 2006 roku dwukrotnie użyto bezpilotowych środków latających (ang. *unmanned aerial vehicle*, UAV) typu Mohajer, których 8 szt. dostarczono do Libanu z Iranu w 2004 roku wraz z dwoma UAV typu Ababil-T/R. Bojownicy partii Boga posiadali również nieliczne przenośne przeciwlotnicze zestawy raketowe typu S-2 Strzala i Igła (Nikonowicz, 2018, s. 66).

Udział Hezbollah w wojnie w Syrii

Do walki po obu stronach konfliktu w Syrii stanęli sunniccy i szyiцьcy bojownicy z różnych państw świata. Reżim Assada otrzymał wojskowe wsparcie z Iranu i libańskiego Hezbollah, a także z Rosji w 2015 roku. Bojownicy Partii Boga walczyli w Syrii w odmiennych warunkach niż w południowym Libanie. Początkowo ich liczba nie przekraczała 2 tys. wyszkolonych bojowników, co jest wysokim wynikiem, ponieważ stanowili oni około połowy zawodowych żołnierzy organizacji. Walki prowadzono, głównie broniąc dostępu oddziałom sunnickim do Libanu w Górach Qalamun, w okolicy miasta Al-Qusayr, Hims, Aleppo, Quneitra, także na wschód od Damaszku na obszarach pustynnych. W 2013 roku w ofensywie pod Al-Qusayr poległo około 140 bojowników, a w Górach Qalamun około 100. Dwa lata później w walkach pod Az-Zabadani (na wschód od Baalbek) śmierć w walce poniosło kolejnych 100 bojowników. Ocenia się, że w wojnie syryjskiej zginęło lub odniosło ciężkie rany kilka tysięcy

---

⁸ Specjalne jednostki Al-Kuds (arb. Jerozolima) KSIRI pomagały w tworzeniu podziemnych instalacji. Z Iranu otrzymywano także dotacje w wysokości 120 mln dolarów rocznie (Denoel Y., *op. cit.*, s. 169).

bojowników Hezbollah, co było poważnym obciążeniem dla tej organizacji.⁹ Straty te wpływały obniżająco na morale członków oddziałów Partii Boga, ponieważ w powszechnym mniemaniu irańscy dowódcy – Persowie, przyczynili się do wielu niepotrzebnych ofiar (Domeradzki, op.cit., s. 104).

Podczas działań w Syrii Hezbollah prowadził działania wywiadowczo-rozpoznawcze oraz ochronę obiektów specjalnych (w tym wywiadu), zarządzanych przez służby rosyjskie i syryjskie. W ramach współpracy z wojskami rosyjskimi członkowie ROI szkoleni byli w zakresie posługiwania się nowymi technologiami wojskowymi, technikami pracy wywiadu i kontrwywiadu oraz rozpoznania (ibid. s. 107-108). Według danych CIA pod koniec 2019 roku w Syrii pozostało kilka tysięcy bojowników Hezbollah, a konflikt ten przerodził się w sunnicko-szyicką wojnę religijną.

Współpraca z armią syryjską zaowocowała także przygotowaniem do kolejnego konfliktu. Na terenie Syrii, w regionie Gór Qalamun, w okolicach miast Al-Qusajr oraz Az-Zabadani, przygotowywano bazy raketowe. Według izraelskich i amerykańskich źródeł w bazie w Al-Qusajr instalowane są irańskie wyrzutnie pocisków balistycznych SSM o zasięgu do 1 tys. km, co oznacza, że pod ostrzałem może znaleźć się cały Izrael, instalacje wydobywcze gazu i ropy na Morzu Śródziemnym oraz inne wrogie Iranowi państwa.¹⁰

Potencjał militarny Hezbollah w latach 2019-2020

Kluczowe dla funkcjonowania organizacji jest to, że siły zbrojne i służby bezpieczeństwa Hezbollah są nadzorowane przez odpowiednie organy irańskie. Dzięki temu wywiad Partii Boga posiada dostęp do zasobów służb irańskich, rosyjskich, syryjskich, północno-koreańskich i prawdopodobnie chińskich (Domeradzki, op.cit., s 107-108).

Obecnie (2019) izraelskie MON oraz CIA szacują, że Hezbollah zwiększył ponad dwukrotnie liczbę bojowników ze stanu około 20 tys. w 2006 roku (wojna lipcowa) do około 45 tys., z czego około 21 tys. stanowią zawodowi żołnierze a 24 tys. to przeszkolone rezerwy¹¹. Liczba pocisków i rakiet wzrosła prawie dziesięciokrotnie z około 13 tys. w 2006 roku do ponad 120 tys. w 2018 i stale wzrasta. Zwiększono także zasięg rakiet z dystansu 100

---

⁹ The Syrian Observatory For Human Rights, *After new advance in it countryside... hundreds of meters separates the regime forces from completing the siege on al-Bab city and its vicinity with support from Hezbollah and Russian artillery*, <https://www.syriahr.com/en/60368/> dostęp: 05.02.2017.

¹⁰ Winer S., The Times of Israel, *“The Times of Israel”*, <http://www.timesofisrael.com/hezbollah-said-to-fortif-missile-positions-inside--syria/>, dostęp: 06.04.2016; STRATFOR, <https://worldview.stratfor.com/anahsis/hezbollahs-shot-permanency-syria>, dostęp: 06.04.2016.

¹¹ CIA, *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/references/terrorist-organizations/>, dostęp: 28.12.2020.

km w 2006 roku do blisko 400 km w 2018 roku, co pozwala bojownikom ostrzeliwać terytorium całego Izraela. Do arsenału doszły nowe typy broni, jak 200 szt. irańskich rakiet ziemia-ziemia Fateh-110 o zasięgu 300 km. Uważa się także, że Syria mogła przekazać dla Hezbollah rosyjskiej produkcji rakiety przeciwokrętowe P-800 Oniks (3M55, Jachont) o zasięgu do 400 km, dlatego też Izrael rozbudowuje obronę przeciwrakietową w Północnej Galilei oraz wokół strategicznych obiektów w całym kraju¹².

Dla porównania siła armia libańska liczy 75 tys. żołnierzy, 361 czołgów, przy braku jakichkolwiek nowoczesnych samolotów bojowych i śmigłowców, a jej potencjał oceniany jest jako bardzo słaby. Nie jest ona w stanie kontrolować ani też rozbroić oddziałów Hezbollah. Według Global Firepower LAF armia libańska utrzymuje się na 116 pozycji w rankingu militarnym na 139 ocenianych państw¹³.

Należy zauważyć, że podczas wizyty w Libanie sekretarz stanu USA Mike Pompeo rozmawiał z premierem Saadem Hariri na temat budowy przez Hezbollah w Bejrucie nowej fabryki rakiet precyzyjnego naprowadzania. Pompeo wskazał, że obiekt ten zagraża bezpieczeństwu Libanu, znajdując się wysoko na liście celów armii izraelskiej w ewentualnym konflikcie zbrojnym¹⁴. Hezbollah nie posiada wojsk pancernych i zmechanizowanych, lotnictwa czy śmigłowców bojowych, przez co potencjał bojowy jego sił lądowych jest bardzo niski. Nie jest więc możliwe porównanie do innych regularnych armii. W otwartym starciu, np. z armią izraelską, poniósłby poważne straty. Dlatego też niezwykle ważne jest przygotowanie pola walki do działań obronnych w terenie zurbanizowanym i górskim. Wiele budowli obronnych przygotowano w pobliżu obiektów użyteczności publicznej, przez co ewentualny atak wiązałby się ze stratami wśród ludności cywilnej. Taktyka bojowa działania ROI przewiduje takie straty. Wcześniej w działaniach bojowych używano tzw. *żywych tarcz*, zmuszając ludność cywilną do osłony walczących bojowników.

Partia Boga, przygotowując się do prowadzenia działań zbrojnych od 2000 roku, systematycznie rozbudowuje stanowiska i pozycje obronne, w tym systemy tuneli. Wojska izraelskie przeprowadziły wiele różnego typu operacji mających na celu wykrycie i zniszczenie takich budowli pod *Blue line* (umowna granica libańsko-izraelska). Przykładowo na początku 2019 roku zniszczono 6 z nich, wskazując, że budowane są na terenach kontrolowanych przez siły ONZ. Jest to także kolejny przykład nieskuteczności działań sił UNFIL.

---

¹² Rakiety te zdolne są także do atakowania celów naziemnych (przyp. autora).

¹³ Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=lebanon, dostęp 10.02.2021.

¹⁴ Pawłowski, A., *Hezbollah wybudował kolejną fabrykę rakiet w Libanie*, <https://www.konflikty.pl/aktualnosci/wiadomosci/hezbollah-wybudowal-kolejna-fabryke-rakiet-w-libanie/>, dostęp: 02.04.2019.

Podsumowanie

Wzrost potencjału liczbowego i jakościowego Hezbollah jest uzależniony od Iranu. Obecnie zgromadzony arsenał pozwala na codzienny ostrzał Izraela z ukrytych stanowisk ogniowych. ROI nie jest jednak w stanie prowadzić regularnej walki siłami lądowymi na terenie Izraela ze względu na brak ciężkiego uzbrojenia, lotnictwa, śmigłowców bojowych. Niewątpliwie może prowadzić skuteczne walki obronne na własnym terytorium, tak jak w 2006 roku.

Hezbollah i jego siły zbrojne są narzędziem w rękach Iranu, stanowiąc znaczący element w walce o zajęcie tzw. Szyckiego Półksiężycza (żyzne tereny Libanu, Syrii, Iraku zamieszkiwane przez szyitów). Rozmieszczenie oddziałów wojskowych na granicy z Izraelem umożliwia prowadzenie bezpośredniej walki z tym śmiertelnym wrogiem Iranu, dlatego też państwo irańskie będzie dążyło, pomimo problemów ekonomicznych, do wspierania Partii Boga. Pomyślny wynik wojny w Syrii i utrzymanie Assada przy władzy pozwala na stały dopływ zaopatrzenia drogą lądową, dostawy amunicji i uzbrojenia, przerzut wojsk, dostęp do zasobów wywiadu itp.

Problemem dla służb specjalnych Hezbollah i Iranu jest działalność organizacji sunnickich w wielu obozach dla uchodźców położonych na terenie Libanu. Zagrożeniem jest ewentualna kontynuacja wojny sunnicko-szyickiej, na terenie tego kraju oraz nasilenie się nastrojów antyperskich w ROI. Być może kierownictwo irańskie i Hezbollah, aby zmniejszyć to zagrożenie nasili działania propagandowe i ideologiczno-religijne. Może także rozpocząć działania zbrojne o małej skali przeciwko Izraelowi.

W 2019 roku zmniejszyło się niebezpieczeństwo wciągnięcia Libanu w wojnę w Syrii, wzrosło natomiast napięcie związane z możliwością ataku Hezbollah na Izrael z baz rozmieszczonych w południowym Libanie i w regionie Wzgórz Golan. Związane jest to z potwierdzonymi próbami rozmieszczania jego pododdziałów w rejonie tych wzgórz, anektowanych przez Izrael w 1981 roku i nieprzerwaną wymianą ognia z siłami Cahal. Utrzymanie obszaru Golan pozwala Izraelowi na odsunięcie rejonu prowadzenia ewentualnych walk z Syrią od tzw. *terytorium właściwego*. Dodatkowo zajęcie należącego do Libanu obszaru tzw. Farm Sheba oraz masywu Góry Hermon pozwala Izraelowi kontrolować źródła rzeki Jordan stanowiącej blisko trzecią część zasobów wody pitnej tego kraju.

Nie ma perspektyw szybkiego zakończenia wielopłaszczyznowego konfliktu zbrojnego z Izraelem. Sekretarz Generalny Hezbollah Hassan Nasrallah w swoich wystąpieniach nakłania do militarnej odpowiedzi na ataki Cahal, prowadzone przeciwko obiektom i oddziałom Hezbollah i Iranu na terenie Libanu i Syrii. Wydaje się jednak, że nie będzie on skłonny przystąpić do kolejnej otwartej wojny z Izraelem ze względu na możliwe koszty, pamiętając straty z wojny lipcowej 2006 roku oraz mając na uwadze przeprowadzoną po tej

wojnie reformę armii izraelskiej i wprowadzenie na jej wyposażenie najnowocześniejszych środków walki.

Jednakże w południowym Libanie, w pobliżu rejonów rozmieszczenia armii libańskiej oraz UNIFIL, trwają przygotowania do ewentualnego starcia zbrojnego. Brak stanowczej reakcji rządu libańskiego, nieskuteczność jego armii, może spowodować, co wielokrotnie podkreślali izraelscy politycy, uznanie państwa Liban za wroga bez wyodrębnienia Hezbollah jako przeciwnika.

Literatura

- Bensimon, D., Errera, E., 2000. *Żydzi i Arabowie: historia współczesnego Izraela*, Cyklady, Warszawa.
- Chojnowski, A., Tomaszewski, J., 2001. *Izrael*, Wydawnictwo Trio, Warszawa.
- CIA, *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- Denoel, Y., 2013. *Sekretne wojny Mossadu*, Czarna Owca, Warszawa.
- Domeracki, K., 2018. *Hezbollah i jego wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe*, Difin, Warszawa.
- Gelvin, J.L., 2009. *Konflikt izraelsko-palestyński*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Hoffman, F.G., 2007. *Conflict in the 21st century: Rise of the Hybrid Wars*, Arlington.
- Jaber, H., 1999. *Hezbollah. Walka i zemsta*, Bellona, Warszawa.
- Lindemann, M., 2010. *Laboratory of Asymmetry: The 2006 Lebanon War and the Evolution of Iranian Ground Tactics*, Military Review, May/June 2010.
- Lotarski, P., 2017. *Sily pokojowe UNIFIL w operacji „Grona Gniewu”* [w:] M. Giętkowski, L. Nadolski (red.), *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku. zbiór studiów*, t. 4, Muzeum Wojsk Lądowych, Bydgoszcz.
- Moradi, S., Wilczyński, P. L., 2012. *Przegląd wewnętrznych i regionalnych wyzwań stojących przed integralnością Libanu*. Historia i Polityka, 8 (15), 62-75.
- Nikonowicz, R., 2018. *Hezbollah jako nowy typ przeciwnika* [w:] P. Paździorek (red.), *Asymetryczny i hybrydowy charakter konfliktów izraelsko-arabskich na początku XXI wieku*, Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej, Warszawa.
- Ożarowski, R., 2011. *Hezbollah w stosunkach międzynarodowych na Bliskim Wschodzie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Polak, A., Joniak, J., Paździorek, P., 2011. *Współczesne konflikty zbrojne jako instrument kształtowania pokoju*, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa.
- Zdanowski, J., 2010. *Historia Bliskiego Wschodu w XX wieku*, Ossolineum, Wrocław.

Development of the military component of Hezbollah in the 21st century in the context of the Lebanese-Israeli conflict

The study presents the origin and development of the military component of Hezbollah. The issues of increasing combat capabilities, equipment and weapons, as well as the use of the latest military technologies were discussed. Examples were given of the use of Hezbollah troops in Lebanon in the July 2006 war and in the Syrian civil war. Against this background, the question was formulated: What are the effects and consequences of Hezbollah's military development in the face of the continuation of the Lebanese-Israeli conflict? The analysis shows that the growth of Hezbollah's numerical and qualitative potential is directly dependent on Iran. The accumulated arsenal of weapons, the combat experience gained by the fighters, allows them to fire at Israel from hidden firing positions and to conduct defensive battles in Lebanon. The Islamic Resistance Movement, however, is not able to conduct regular combat with ground forces in Israel, due to the lack of heavy weapons, aviation, and combat helicopters. It is possible to conduct irregular military operations with the use of guerrilla warfare methods. Hezbollah and its armed forces are a tool in Iran's hands, constituting a significant element in the fight for the area of the so-called Shiite Crescent. The deployment of troops on the border with Israel makes it possible to fight directly against this deadly enemy of Iran. Therefore, the Iranian state will strive, despite economic problems, to support the Party of God. The successful outcome of the war in Syria for Iran (keeping Assad in power) allows the continuation of military action against Israel.

Key words: God's party, international terrorism, Iran, Israel, Lebanon, war.